

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
21 september 2022

Ons kenmerk
4220961

nota

Indiening wetsvoorstel seksuele misdrijven bij Tweede
Kamer

1. Aanleiding

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft op 8 juni jl. advies uitgebracht over het wetsvoorstel seksuele misdrijven, waarin de systematiek van de zedendelicten wordt herzien en de strafrechtelijke aansprakelijkheid voor verschillende vormen van seksueel overschrijdend gedrag opnieuw wordt vastgesteld en begrensd. Bijgevoegd treft u aan het concept-nader rapport en het conceptwetsvoorstel met memorie van toelichting waarin het advies is verwerkt.

2. Geadviseerd besluit

Instemmen met de voorgestelde verwerking van het advies van de Raad van State bij het wetsvoorstel seksuele misdrijven en met – door tussenkomst van het Kabinet van de Koning – indiening van het nader rapport, het gewijzigde wetsvoorstel en de gewijzigde memorie van toelichting bij de Tweede Kamer.

3. Kernpunten

De Raad van State onderschrijft het belang van de modernisering van de strafbaarstellingen van seksuele misdrijven. Het dictum is B. Dit betekent dat de Raad van State een aantal opmerkingen heeft bij het voorstel en adviseert daarmee rekening te houden voordat het voorstel bij de Tweede Kamer wordt ingediend. In meer algemene zin wijst de Raad van State er op dat gewaakt moet worden voor te hoge verwachtingen omdat seksuele delicten vaak moeilijk te bewijzen zijn. Daarnaast maakt de Raad opmerkingen over de noodzaak van voldoende capaciteit bij politie en openbaar ministerie, de afbakening van de strafbaarstellingen van aanranding en verkrachting, de verhoging van de strafmaxima, de handhaafbaarheid van de strafbaarstelling van seksuele intimidatie, de strafuitsluitingsgrond voor 'sexting' door minderjarigen, de verschillen tussen de fysieke en de digitale wereld en de gevolgen daarvan voor toepassing van het strafrecht, de niet-seksuele zedendelicten en de (gender)neutrale formulering van de strafbepalingen. Naar aanleiding van het advies wordt voorgesteld het wetsvoorstel en de memorie van toelichting op een aantal punten aan te passen.

4. Toelichting

Verwachtingen en capaciteit

De Raad van State adviseert om in de memorie van toelichting in te gaan op de concrete maatregelen die worden getroffen om tijdig voldoende capaciteit te realiseren bij uitvoeringsdiensten voor de uitvoering van deze wet. Daarnaast adviseert de Raad van State duidelijkheid te bieden over het moment waarop inwerkingtreding van het wetsvoorstel zo spoedig en verantwoord mogelijk kan plaatsvinden.

Dit advies heeft geleid tot een aanvulling van de memorie van toelichting. Uitgelegd wordt dat naar aanleiding van de motie-Hermans extra middelen aan onder andere de politie en het OM zijn toegekend, die onder meer bestemd zijn om tijdig te kunnen starten met de werving van extra capaciteit in het kader van dit nieuwe wetsvoorstel. Ook wordt het huidige personeel opgeleid om met de nieuwe wetgeving te kunnen werken. Verduidelijkt is daarnaast dat inwerkingtreding van het wetsvoorstel in 2024 is voorzien.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Datum
21 september 2022

Ons kenmerk
4220961

Aanranding en verkrachting

Het wetsvoorstel verruimt de strafrechtelijke bescherming tegen seksueel geweld. De huidige delicten aanranding en verkrachting worden vervangen door nieuwe delicten. Het betreft vier delicten met zes verschillende kwalificaties: schuldaanranding, opzetanranding, gekwalificeerde opzetanranding, schuldverkrachting, opzetverkrachting en gekwalificeerde opzetverkrachting. Van de zware schuldvariant is sprake indien de verdachte duidelijk waarneembare signalen van een ontbrekende wil helemaal verkeerd heeft ingeschat door er ten onrechte van uit te gaan dat de wil tot seksueel contact bij die ander wel aanwezig zal zijn. Daarmee is de 'schulddader' verwijtbaar ernstig onachtzaam. Er wordt gesproken van een 'zware schuldvariant', omdat de verdachte wordt verweten dat hij signalen van een ontbrekende wil die zich als het ware aan hem hebben opgedrongen, helemaal verkeerd heeft ingeschat. De opzetvariant doet zich voor indien de verdachte daadwerkelijk weet dat de wil tot seksueel contact bij de ander ontbreekt ('vol' opzet) of zich bewust is van de mogelijkheid van een ontbrekende wil bij de ander en die mogelijkheid eenvoudigweg voor lief heeft genomen (voorwaardelijk opzet). Daarmee heeft de 'opzetsdader' geen boodschap aan de wil van de ander. Het gebruik van dwang, geweld of bedreiging is geen voorwaarde voor strafrechtelijke aansprakelijkheid, maar een strafverzwarende delictsvorm van de opzetdelicten (gekwaltificeerde variant).

De Raad van State adviseert het onderscheid tussen de opzet- en de zware schuldvariant van aanranding en verkrachting in de toelichting te verduidelijken, en de toegevoegde waarde van die schuldvariant nader te onderbouwen. Daarnaast adviseert hij in de toelichting te verhelderen in hoeverre consensueel seksueel contact binnen een hiërarchische afhankelijkheidsrelatie onderscheidenlijk na seksuele misleiding onder het bereik van die seksuele misdrijven valt.

Dit advies heeft geleid tot aanpassing van de memorie van toelichting. Het onderscheid tussen de opzet- en zware schuldvariant is nader geduid door nadrukkelijker aandacht te besteden aan het grensvlak van en de verschillen tussen die schuldvariant en het voorwaardelijk opzet dat de ondergrens vormt van de opzetvariant. Nader is toegelicht dat de toegevoegde waarde van de zware schuldvariant erin is gelegen te voorzien in adequate strafrechtelijke bescherming wanneer in een concreet geval de rechter weliswaar vaststelt dat er duidelijk waarneembare signalen zijn geweest van een mogelijk ontbrekende wil bij de ander, maar de rechter van oordeel is dat niet is bewezen dat de verdachte ten aanzien van die mogelijkheid een minst genomen wezenlijk onverschillige houding heeft aangenomen (voorwaardelijk opzet). De opzetvariant doet zich onder andere voor wanneer iemand seksueel contact doorzet terwijl diegene weet dat de wil tot seksueel contact bij de ander ontbreekt, bijvoorbeeld omdat die ander 'nee' of 'ik wil dit niet' tegen diegene heeft gezegd. De zware schuldvariant kan bijvoorbeeld aan de orde zijn in gevallen waarin aanvankelijk vrijwillig seksueel contact zich ontwikkelt in de richting van explicietere seksuele handelingen, zoals het aanraken van geslachtsdelen. Dan valt te denken aan de situatie dat de initiator van die explicietere handelingen er, nadat de ander blijk geeft van een onzekere of weifelende houding ten aanzien van dergelijke handelingen door bijvoorbeeld op te merken 'ik vraag me af of ik hier wel aan toe ben', zonder

navraag ten onrechte van uitgaat dat die ander ook met die explicietere seksuele handelingen instemt.

Met betrekking tot functionele afhankelijkheidsrelaties is onderstreept dat binnen een dergelijke verhouding – die zich kenmerkt door de ongelijkwaardige positie van de betrokkenen – op de bovengeschiedte persoon de verantwoordelijkheid rust om voor ogen te houden dat zo'n relatie de keuzevrijheid van de ondergeschikte in meer of mindere mate kan beperken. Daarbinnen is er alleen ruimte voor seksueel contact indien die functionele afhankelijkheid niet van wezenlijke invloed is op bedoelde vrije wilsbepaling van de ondergeschikte. Dit geeft uitdrukking aan de sociale norm dat seks vrijwillig en gelijkwaardig behoort te zijn. Bij seksueel contact in de context van een juridische gezagsrelatie of een professionele hulp- of zorgrelatie is een ontbrekende vrije wil bij de ondergeschikte ten aanzien van seksueel verkeer in beginsel gegeven. Het antwoord op de vraag of een functionele afhankelijkheidsrelatie in bijvoorbeeld de arbeids-, cultuur- of sportsector zodanig is dat daardoor de wilsbepaling bij de ondergeschikte ten aanzien van seksueel contact met een bovengeschiedte wezenlijk zal zijn beïnvloed, hangt af van de omstandigheden van het geval. Daarbij is onder andere van belang de aard en mate van functionele ongelijkwaardigheid tussen de betrokkenen en de mate waarin de bovengeschiedte zeggenschap heeft over het functioneren van de ondergeschikte en daaraan consequenties kan verbinden. Tot slot wordt in de memorie van toelichting ingegaan op de kwestie in hoeverre bij seksuele misleiding – te weten situaties waarin iemand welbewust door misleiding een ander tot seksueel contact beweegt – sprake kan zijn van aanranding of verkrachting. Verduidelijkt wordt dat seksuele misleiding kan leiden tot strafrechtelijke aansprakelijkheid wegens aanranding of verkrachting in gevallen waarin de onjuiste voorstelling van zaken rechtstreeks verband houdt met de seksuele integriteit van de misleide persoon. Van zo'n verband is in de regel sprake bij misleiding omtrent de identiteit van de sekspartner, bijvoorbeeld de situatie dat de misleider zich voordoet als de levenspartner van die ander.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Straf- en Sanctierecht

Datum
21 september 2022

Ons kenmerk
4220961

Strafmaxima en strafverzwarringsgronden

De Afdeling adviseert de voorgestelde verhoging van de strafmaxima voor enkele (gekwalificeerde vormen van) kinderaanranding en kinderverkrachting beter te motiveren.

Dit advies heeft geleid tot aanpassing van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting. Nader is toegelicht op welke wijze de verschillende strafmaxima voor opzetaanranding en opzetverkrachting op elkaar zijn afgestemd. Benadrukt is dat de huidige maximale vrijheidsstraffen voor aanranding (acht jaar gevangenisstraf) en verkrachting (twaalf jaar gevangenisstraf) als vertrekpunt hebben gefungeerd. De strafmaxima voor de overige (gekwalificeerde vormen van) opzetaanranding en opzetverkrachting zijn gebaseerd op drie systematische uitgangspunten.

- Bij verkrachting is een verhoging met de helft doorgevoerd ten opzichte van het strafmaximum voor aanranding (vgl. de artikelen 241, eerste lid, en 243, eerste lid);
- De gekwalificeerde delictsvormen (met gebruik van dwang, geweld of bedreiging) zijn voorzien van een strafmaximum dat een derde hoger is dan het basisdelict (vgl. artikel 241, eerste en tweede lid);
- De hoogte van de strafmaxima voor aanranding en verkrachting in de leeftijdscategorie twaalf tot zestien jaar (de artikelen 247 en 248) en in de leeftijdscategorie beneden twaalf jaar (de artikelen 249-250) zijn – vanwege de opvatting dat de ernst van de inbreuk op de lichamelijke en seksuele integriteit en daarmee de strafwaardigheid van het seksuele misdrijf dan steeds verder toeneemt – terug te voeren op een trapsgewijze verhoging met een derde, waarbij de strafmaxima ten aanzien van seksueel meerderjarige slachtoffers (vanaf 16 jaar) bij de desbetreffende basisdelicten als uitgangspunt is genomen (vgl. de artikelen 241, eerste lid en 247, eerste lid).

In het advies van de Raad van State wordt aanleiding gevonden om het laatste uitgangspunt – te weten de trapsgewijze verhoging bij de kinderdelicten – bij te stellen, in die zin dat de verhoging met een derde telkens wordt gemaximeerd tot drie jaar gevangenisstraf. Ten opzichte van de versie van het wetsvoorstel dat aan de Raad van State is voorgelegd, brengt het opvolgen van dat advies mee dat het strafmaximum voor gekwalificeerde verkrachting van een kind in de leeftijdscategorie twaalf tot zestien jaar wordt gesteld op 15 jaar gevangenisstraf (in plaats van 16 jaar gevangenisstraf) en dat de gekwalificeerde verkrachting van een kind beneden twaalf jaar wordt bijgesteld tot 18 jaar gevangenisstraf (in plaats van 20 jaar gevangenisstraf). De volgende tabel bevat een overzicht van de verschillende voorgestelde strafmaxima (de bovenste rij knoopt aan bij de leeftijdsgroep van het slachtoffer waarop de desbetreffende aanrandings- of verkrachtingsvariant betrekking heeft):

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Straf- en Sanctierecht

Datum
21 september 2022

Ons kenmerk
4220961

Tabel strafmaxima seksuele misdrijven

	Boven 18 jaar	16 tot 18 jaar	12 tot 16 jaar	Beneden 12 jaar
Aanranding	6 jaren	6 jaren	8 jaren	10 jaren
Gekwalificeerde aanranding	8 jaren	8 jaren	10 jaren en 8 maanden	13 jaren en 4 maanden
Verkrachting	9 jaren	9 jaren	12 jaren	15 jaren
Gekwalificeerde verkrachting	12 jaren	12 jaren	15 jaren	18 jaren

Daarnaast adviseert de Afdeling de verhoging van de strafmaxima voor kinderpornografie (artikel 252) onderscheidenlijk het bijwonen van een kinderpornografische voorstelling (artikel 253) naar zes jaar gevangenisstraf, nader te onderbouwen. Daartoe is in de memorie van toelichting beter tot uitdrukking gebracht dat bij kinderpornografie de online omgeving een leedverzwarend effect heeft (denk aan de mogelijkheden van snelle en brede verspreiding van kinderpornografisch beeldmateriaal), terwijl het (online) bijwonen van een kinderpornografische voorstelling een bijdrage levert aan de instandhouding van de kinderpornografische markt.

Ook maakt de Raad van State enkele kritische opmerkingen over de strafverzwarringsgronden die betrekking hebben op seksuele misdrijven, ook in relatie tot de voorgestelde strafmaxima voor seksuele misdrijven.

Dit advies over de regeling van de strafverzwarringsgronden heeft geleid tot heroverweging van de bepaling waarin de strafverzwarringsgronden zijn opgenomen (artikel 254) en tot bijstelling van de toelichting op deze bepaling. In lijn met de bevindingen van de Raad van State wordt bij nader inzien geoordeeld dat de aanvankelijk in artikel 254 voorziene verhoging *met een derde* van de voor de seksuele misdrijven bepaalde gevangenisstraffen – vanwege de uiteenlopende strafmaxima die op deze misdrijven zijn gesteld – uiteindelijk leidt tot een onevenwichtig totaalbeeld. Om die reden is in plaats van die relatieve verhoging gekozen voor een gefixeerde verhoging van de op het misdrijf gestelde gevangenisstraf met *drie jaren*. Deze verhoging is allereerst aan de orde als zich één of meer strafverzwarringsgronden voordoen die in het herziene eerste lid van artikel 254 zijn opgenomen (o.a. bij het in vereniging begaan van het feit). Die verhoging met drie jaren gevangenisstraf is daarnaast van toepassing indien één van de strafverzwarringsgronden zich voordoen die in het herziene tweede lid van die bepaling zijn opgenomen (o.a. zwaar lichamelijk letsel). Het herziene derde artikellid brengt – net als in de versie van het wetsvoorstel dat aan de Raad van State is voorgelegd – tot uitdrukking dat wanneer een vorm van aanranding of verkrachting leidt tot de dood van het slachtoffer, een levenslange

gevangenisstraf of tijdelijke gevangenisstraf van ten hoogste dertig jaren kan worden opgelegd.

Naar aanleiding van de aandacht die de Raad van State vraagt voor de onderlinge verhouding van de strafverzwarringsgronden is de aanvankelijke keuze om de strafverzwarringsgrond die inhoudt dat ernstig geweld wordt gepleegd tegen of ernstige schade wordt berokkend aan een kind (artikel 254, derde lid, onderdeel a, van het wetsvoorstel dat aan de Afdeling is voorgelegd), opnieuw bezien. Met de Raad kan worden geconcludeerd wordt dat deze strafverzwarringsgrond bij aanranding en verkrachting van kinderen – bij welke misdrijven bedoelde ernstige geweldpleging of ernstige schade zich in het bijzonder zal kunnen voordoen – overlapt met de gekwalificeerde delictsvorm van deze delicten, waarvan sprake is bij “dwang, geweld of bedreiging” (vgl. telkens het tweede lid van de artikelen 245 tot en met 250). Tegelijk rust op Nederland geen internationale verplichting om deze strafverhogende omstandigheden bij kindermisbruik als een afzonderlijke strafverzwarringsgrond in de wet vast te leggen. Gelet op het voorgaande is het bij nader inzien noodzakelijk noch wenselijk om de genoemde strafverzwarringsgrond wettelijk vast te leggen. Voorgesteld wordt het wetsvoorstel in lijn hiermee aan te passen.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Datum
21 september 2022

Ons kenmerk
4220961

Seksuele intimidatie

De Raad van State adviseert nader toe te lichten op welke wijze een effectieve handhaving van seksuele intimidatie (artikel 429ter) kan worden bevorderd. Dit in het licht van het risico dat de strafbaarstelling als gevolg van handhavingproblemen haar normerende werking verliest.

Naar aanleiding van dit advies is in de memorie van toelichting beter tot uitdrukking gebracht dat strafrechtelijke normering van belang is om te onderstrepen dat seksuele intimidatie onaanvaardbaar is. Daarnaast is in de memorie van toelichting nader toegelicht hoe effectieve handhaving van seksuele intimidatie kan worden bevorderd. Strafrechtelijk optreden zal naar verwachting vooral aan de orde zijn bij seksuele intimidatie op straat, bij heterdaadsituaties. In andere gevallen kan het verzamelen van voldoende bewijs lastiger zijn. De Raad van State geeft aan dat beeldmateriaal een relevante bijdrage kan leveren in geval van gebaren of aanrakingen en bij de herkenning van de, veelal voor het slachtoffer onbekende dader, maar dat het vorderen van camerabeelden van een derde niet is toegelaten voor dit strafbaar feit. Naar aanleiding van deze opmerking wordt in het nader rapport en de memorie van toelichting toegelicht welke mogelijkheden artikel 151c van de Gemeentewet biedt om door middel van camera's toezicht te houden op onder andere openbare plaatsen en dat, als concrete aanleiding bestaat te vermoeden dat de gegevens (camerabeelden) noodzakelijk zijn voor de opsporing van een strafbaar feit, deze ten behoeve van de opsporing van het strafbare feit kunnen worden verwerkt. Zodoende is ook in de gevallen waarin het feit niet op heterdaad wordt geconstateerd of door getuigen wordt waargenomen, handhaving – bijvoorbeeld aan de hand van camerabeelden – mogelijk, indien het feit heeft plaatsgevonden op een plaats waar door middel van camera's toezicht wordt gehouden.

Wat de online wereld betreft wordt toegelicht dat strafrechtelijk optreden bijvoorbeeld aan de orde zal zijn als de pleger bij het begaan van het strafbare gedrag zijn eigen naam heeft gebruikt en het slachtoffer bewijsmateriaal overlegt. Ook in het geval dat de identiteit van de pleger niet bekend is, is het de verwachting dat de strafrechtelijke normering zal bijdragen aan het tegengaan van seksuele intimidatie in de online wereld. De nieuwe strafbaarstelling kan het slachtoffer in ieder geval helpen bij zogenaamde Notice and Take Downprocedures (online meld- en verwijderverzoeken bij tussenpersonen zoals providers), omdat de strafbaarstelling de onrechtmatigheid van de content weerspiegelt.

Op dit moment onderzoekt JenV samen met de betrokken partners (OM, politie, VNG en G4-gemeenten) of het passend is dat boa's op artikel 429ter Sr kunnen handhaven. Dit is een wens die onder andere naar voren komt in de adviezen die meerdere partijen naar aanleiding van de consultatie van het wetsvoorstel hebben uitgebracht. Ook JenV (DRC) ziet een rol voor gemeenten bij het handhaven op seksuele intimidatie.

Dit onderwerp is geagendeerd voor het Strategisch Veiligheidsberaad (SVB) van 26 september aanstaande waar u aan deelneemt. U wordt daarover apart geïnformeerd. Indien hierover tijdig een beslissing wordt genomen zal dit besluit ook in de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel worden opgenomen.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Datum
21 september 2022

Ons kenmerk
4220961

Strafuitsluitingsgrond sexting jongeren

In de versie van het wetsvoorstel die aan de Raad van State is aangeboden was een strafuitsluitingsgrond opgenomen in de strafbaarstelling van kinderpornografie voor consensuele sexting door jongeren, kortgezegd voor het vervaardigen van beeldmateriaal van het eigen lichaam door jongeren en het in het kader van een gelijkwaardige situatie met wederzijdse instemming uitwisselen van seksueel beeldmateriaal tussen jongeren onderling. De Raad van State heeft erop gewezen dat deze strafuitsluitingsgrond op gespannen voet lijkt te staan met internationaalrechtelijke verplichtingen. De instrumenten waaraan Nederland is gebonden laten inderdaad strikt genomen onvoldoende ruimte voor een strafuitsluitingsgrond voor sexting door kinderen tussen twaalf en zestien jaar, alhoewel bijbehorende toelichtingen en commentaren op dit punt vrijzinniger zijn. Niettemin moeten hier de volkenrechtelijke bepalingen de doorslag geven, reden waarom wordt voorgesteld de wettelijke strafuitsluitingsgrond voor sexting te schrappen. Er is wel ruimte om voor kinderen tussen de zestien en achttien jaar in strafuitsluiting te voorzien. Voorgesteld wordt daarvan geen gebruik te maken zodat voor sexting door kinderen tussen de twaalf en achttien jaar een eenduidig beleidskader kan worden gehanteerd. Een dergelijk beleidskader geldt ook nu al en is neergelegd in specifiek vervolgingsbeleid van het openbaar ministerie op grond waarvan sextingzaken per geval worden beoordeeld, waarbij rekening wordt gehouden met de mate van consensus bij de totstandkoming van het beeldmateriaal. Het ligt in de rede dat dit vervolgingsbeleid - op grond waarvan het openbaar ministerie in de situaties waarop de strafuitsluitingsgrond betrekking had kan besluiten geen vervolging in te stellen - onder de nieuwe wetgeving zal worden voortgezet.

Digitaal seksueel misbruik

In de memorie van toelichting staat dat het uitgangspunt is dat gedragingen in de offline en online wereld even strafwaardig zijn. De Raad van State heeft gevraagd of de verschillen tussen deze werelden niet vragen om een nuancering van dit uitgangspunt. In de toelichting is verduidelijkt dat dit uitgangspunt geldt voor gedragingen die op soortgelijke wijze een aantasting vormen van de lichamelijke en seksuele integriteit van een slachtoffer. Daarvan zal bij het 'doden' of 'verkrachten' van een ander in een virtual reality omgeving geen sprake zijn, maar seksuele intimidatie zal bijvoorbeeld onder omstandigheden fysiek en online meer vergelijkbaar kunnen zijn. In het nader rapport is gemeld dat in de beleidsreactie op het onderzoek dat Considerati in opdracht van het WODC heeft verricht naar de regulering van immersieve technologieën (Bijlage bij Kamerstukken II 2020/21, 26643, nr. 778), die naar verwachting dit najaar aan de Tweede Kamer kan worden aangeboden, onder andere wordt ingegaan op de fenomenen 'aanranding' en 'verkrachting' in de virtuele wereld.

Niet-seksuele zedendelicten

De Raad van State heeft geadviseerd de enige overtreding tegen de zeden (openbare dronkenschap) over te hevelen naar de titel overtredingen betreffende de openbare orde, net zoals de niet-seksuele misdrijven die zijn overgeheveld naar de titel misdrijven tegen de openbare orde. Dit advies is opgevolgd.

De Raad van State adviseert hetzelfde strafrechtelijk instrumentarium te hanteren voor het toedienen van alcohol en drugs. Dit zou betekenen dat het voorgestelde artikel 151f - waarin als misdrijf strafbaar is gesteld het verkopen of toedienen van bedwelmende drank aan iemand die in kennelijke staat van dronkenschap verkeert, iemand beneden de leeftijd van achttien jaar dronken maken en iemand door geweld of bedreiging met geweld dwingen tot het gebruik van bedwelmende drank - moet komen te vervallen of dat de reikwijdte van deze strafbepaling moet worden verruimd tot het toedienen van drugs. Voorgesteld wordt dit advies niet op te volgen. Een belangrijk verschil tussen alcohol en drugs is dat het verkopen en verstrekken van alcohol onder voorwaarden is toegestaan, terwijl het enkele verkopen en het enkele verstrekken van drugs strafbaar zijn en daarop vrijheidsstraf is gesteld. Voor het niet-voldoen aan de voorwaarde voor de verkoop van alcohol gelden verschillende sanctioneringsmogelijkheden waarbij een zwaardere straf kan worden opgelegd naarmate de overtreding ernstiger is. Artikel 151f is nodig om specifieke excessen bij de verstrekking van alcohol zwaarder te kunnen bestraffen. Het OM heeft er in het consultatieadvies ook op gewezen dat deze bepaling in 2018 nog is toegepast en daarmee haar bestaansrecht heeft bewezen. Het verstrekken van drugs is in volle omvang strafbaar op grond van de Opiumwet en daarvoor kan op grond van de Opiumwet ook een vrijheidsstraf worden opgelegd. In voorkomende gevallen kan het dwingen van een ander tot het gebruik van drugs onder andere ook opzettelijke benadeling van de gezondheid opleveren (artikel 300 Sr). Het verruimen van de reikwijdte van artikel 151f Sr tot het toedienen van drugs zou de suggestie kunnen wekken dat andere vormen van het toedienen, verstrekken of verkopen van drugs toegestaan zijn, terwijl dit zoals opgemerkt juist niet het geval is. Het is dan ook niet nodig of wenselijk om dit te doen.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Datum
21 september 2022

Ons kenmerk
4220961

Normadressaat

De Raad van State merkt op dat is gekozen voor een (gender)neutrale formulering van de normadressaat in de delictsomschrijvingen ("degene die" in plaats van "hij die"). Deze keuze is in lijn met de aanwijzingen voor de regelgeving, maar sluit niet aan bij het overgrote deel van de strafbepalingen uit het Wetboek van Strafrecht. De Afdeling adviseert daarom het voorstel aan te passen zodat de aanduiding van de normadressaat beter aansluit bij de formuleringen in de rest van het Wetboek van Strafrecht. Dit advies is niet opgevolgd. Het uitgangspunt is dat bepalingen sekseneutraal moeten worden geformuleerd. Er bestaan reeds bepalingen met een sekseneutrale formulering in het Wetboek van Strafrecht. Het strekt te ver om met dit wetsvoorstel de formulering van alle bepalingen uit het wetboek waarbij dat nog niet het geval is, aan te passen. Nieuwe bepalingen worden vanzelfsprekend zo mogelijk wel sekseneutraal geformuleerd.

Overige wijzigingen van het wetsvoorstel

Naast de wijzigingen die volgen uit het advies van de Raad van State zijn het wetsvoorstel en de memorie van toelichting op twee andere onderdelen inhoudelijk aangepast. In het nader rapport worden deze wijzigingen expliciet benoemd. In de eerste plaats is de vertoning van virtueel kinderpornografisch materiaal gebracht onder de reikwijdte van artikel 253 (bijwonen van kinderpornografische voorstelling). Daarmee wordt deze strafbaarstelling meer in lijn gebracht met artikel 252 (in bezit hebben etc. van kinderpornografie) dat zich ook uitstrekt tot virtueel kinderpornografisch materiaal zodat het bijwonen van een voorstelling waar materiaal wordt getoond waarvan het bezit strafbaar is op grond van artikel 252 ook in die gevallen strafbaar is op grond van artikel 253. In de tweede plaats is het op een niet openbare plaats verrichten van handelingen die aanstotelijk zijn voor de eerbaarheid, wanneer een ander daarbij zijns ondanks tegenwoordig is, in lijn met het huidige recht (huidig artikel 239, aanhef en onder 3°) weer onder het bereik van de strafbaarstelling van aanstootgevend gedrag gebracht (artikel 254b). Daarmee blijft deze strafbaarstelling zich ook

uitstrekken tot gevallen waarin een of meer personen op een niet openbare plaats – bijvoorbeeld op een besloten feest of in een schoolgebouw – onverhoeds worden geconfronteerd met iemand die seksuele handelingen met zichzelf verricht. Dit maakt een evenwichtigere verhouding tot de strafbaarstelling van aanranding mogelijk op grond waarvan het onverhoeds handelen gekoppeld kan blijven aan de daadwerkelijke aantasting van de seksuele integriteit van de ander, terwijl dat niet geldt voor de strafbaarstelling van aanstootgevend gedrag.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Datum
21 september 2022

Ons kenmerk
4220961

4.1 Politieke context

In de Tweede Kamer is onverminderd aandacht voor de aanpak van seksuele misdrijven en modernisering van de strafwet op dit punt. In debatten is herhaaldelijk en door verschillende Kamerleden verzocht om spoedige voortgang van het wetgevingstraject en inwerkingtreding van het wetsvoorstel op een zo vroeg mogelijk moment.

4.2 Uitvoering

Voor de uitvoering van het wetsvoorstel zijn naar aanleiding van de motie-Hermans middelen beschikbaar gesteld. In de memorie van toelichting wordt de meest actuele stand van zaken met betrekking tot de financiële gevolgen van het wetsvoorstel en verdeling van beschikbare middelen weergegeven. Zo worden ruim 5 miljoen structureel en circa 2,4 miljoen incidenteel voor de politie beschikbaar gesteld, ontvangt het OM ruim € 200.000 incidenteel en ruim 1,5 miljoen structureel en het Centrum Seksueel Geweld (CSG) ruim 1.1 miljoen structureel.

4.3 Implementatie

Voor de implementatie van dit wetsvoorstel wordt, onder coördinatie van het ministerie van JenV en in samenwerking met onder andere politie, het OM en gemeenten, aan een implementatietraject gewerkt. De komende tijd zal worden gebruikt om nadere afspraken te maken over de vervolgstappen en het (overkoepelende) plan van aanpak af te ronden. De Kamer zal hier op korte termijn apart over worden geïnformeerd.

4.4 Communicatie

Als onderdeel van het implementatietraject zal publiekscommunicatie worden ontwikkeld om aandacht te vragen voor de normen die besloten liggen in dit wetsvoorstel. Bezien wordt of hiervoor aansluiting kan worden gezocht bij het nationaal actieplan seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, waar het kabinet onder coördinatie van MOCW en MSZW aan werkt.

4.5 Ontwikkelingen hiervoor

De voormalig MJenV en MRB hebben ingestemd met de vormgeving van het voorontwerp, de consultatie daarvan, de verwerking van de consultatiereacties, de consultatie van het conceptwetsvoorstel, de verwerking van de consultatiereacties en met agendering in de MR, met tussenkomst van de CBJ, met het oog op de adviesaanvraag bij de Raad van State. Daarbij waren belangrijke aandachtspunten:

- de nieuwe delicten van schuldaanranding en schuldverkrachting, opzetaanranding en opzetverkrachting, die uitgaan van het ontbreken van de wil bij de ander en het niet opnemen van een aparte strafbaarstelling van seks tegen de wil (wel opgenomen in het voorontwerp);
- de ondergrens voor strafrechtelijke aansprakelijkheid bij de schuldvarianten;
- de toevoeging van een nieuwe strafbaarstelling van seksuele intimidatie en van sexchatting;
- uitvoering en implementatie van de nieuwe wetgeving in de keten en financiering hiervan en verwachttingsmanagement ten aanzien van de effecten van de wet.

4.6 Afstemming

Deze nota en bijgevoegde stukken zijn afgestemd met DGRR en met DGSenB. Voor de verwerking van het advies van de Raad van State is over een aantal onderwerpen input gevraagd aan politie en het OM.

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking

Niet van toepassing. Alles uit deze nota wordt openbaar.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Straf- en
Sanctierecht

Datum
21 september 2022

Ons kenmerk
4220961